

“Gənc xilasedici və yanğınsöndürən” yarışının keçirilməsi haqqında Əsasnamə

Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin

04 avqust 2010-cu il tarixli, 078 nömrəli

əmri ilə təsdiq olunmuşdur

1. Ümumi müddəalar

1.1. “Gənc xilasedici və yanğınsöndürən” yarışını orta və ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri arasında fəvqəladə hallara hazırlıq sahəsində fiziki və intellektual müsabiqələrdən ibarət yarışdır. Yarış Azərbaycan Respublikasının Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin təşkilatçılığı və Təhsil, Gənclər və İdman Nazirliklərinin dəstəyi ilə keçirilir.

1.2. Yarışın keçirilməsinin əsas məqsədləri aşağıdakılardır:

- yeniyetmə və gənclərin fəvqəladə hallara hazırlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi;
- məktəblilərə şəxsi və ictimai təhlükəsizliyə məsuliyyətli yanaşma hissinin aşılması;
- gənc nəsə hərbi-vətənpərvərlik ruhunun aşılması;
- məktəblilər arasında sağlam həyat tərzinin təbliği;

1.3. Yarış aşağıdakı səviyyələrdə keçirilir:

- məktəbdaxili-seçmə yarışları;
- rayon (şəhər) yarışları;
- zona yarışları;
- ümumrespublika yarışları.

1.4. Məktəbdaxili-seçmə yarışları orta və ümumtəhsil müəssisələrinin rəhbəri tərəfindən təsdiq olunmuş proqram əsasında keçirilir.

1.5. Rayon (şəhər), zona və ümumrespublika yarışları Fəvqəladə Hallar Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyinin yerli qurumlarının dəstəyi ilə həyata keçirilir.

1.6. Yarışlar şəraitə uyğun olaraq hazırlanmış proqram əsasında həyata keçirilir.

1.7. Ümumrespublika yarışlarında zona yarışlarının qalibi olan komandalar iştirak edirlər.

2. Yarışların hazırlanması və keçirilməsi

2.1. Yarışlar Azərbaycan Respublikası Fəvqəladə Hallar Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyinin

nümayəndələrindən ibarət Təşkilat Komitəsi tərəfindən təşkil olunur.

Təşkilat Komitəsinin tərkibi, yarışların keçirilmə vaxtı, yeri və hazırlıq ardıcılığı, həmçinin xərclərin smetası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin müvafiq əmri ilə təsdiqlənir.

2.2. Yarışların keçirilməsi üçün Hakimlər Kollegiyası yaradılır. Hakimlər Kollegiyasının komplektləşdirilməsi Fövqəladə Hallar Nazirliyinin regional mərkəzləri, Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyinin yerli qurumları tərəfindən aparılır.

Hakimlər Kollegiyasının tərkibini və iş prinsipini Təşkilat Komitəsi müəyyən edir.

Hakimlər Kollegiyasının tərkibinə yarışların baş hakimi, baş hakimin təhlükəsizlik məsələləri üzrə müavini, yarışların katibi, yarış növlərinə müvafiq hakimlər, mərhələlər üzrə hakimlər daxildir.

2.3. Rayon,(şəhər), zona və ümumrespublika yarışlarında iştirakçılar haqqında məlumat toplanması üçün Təşkilat Komitəsi üzvünün rəhbərlik etdiyi Mandat Komissiyası yaradılır. Baş hakimin təhlükəsizlik məsələləri üzrə müavini və yarışların katibi də Mandat Komissiyasına daxil edilir.

2.4. Yarışlar nümunəvi yarış proqramına uyğun həyata keçirilir. (Əlavə 1)

3. Yarış iştirakçıları

3.1. Yarışlar kiçik (12-14 yaş) və böyük (15-17 yaş) olmaqla 2 yaş qrupunda keçirilir.

3.2. Komandaların tərkibinə 7 iştirakçı, 3 müşayiətçi (komandanın rəhbəri, onun müavini və tərbiyəçi) daxildir.

3.3. Yarışın bütün iştirakçıları çöl şəraitində yaşamağı, gecələməyi, tonqalda yemək hazırlamağı və üzməyi bacarmalıdırlar.

3.4. Komanda üzvləri çöl şəraitində yaşamaq üçün şəxsi və komandaya aid zəruri geyim və ləvazimatlarla təchiz olunmalıdırlar.

4. Düşərgələrin hazırlanması

4.1. Düşərgələrin yerini Təşkilat Komitəsi yerli icra hakimiyyəti orqanının razılığı ilə təyin edir. Bu zaman ərazinin iqlim və coğrafi şəraiti nəzərə alınmalıdır. Düşərgə ümumişlək magistral yollardan kənarında yerləşməli və sərhədlər təyin edilməlidir.

4.2. Düşərgə qurularkən hakimlər korpusu və iştirakçılar üçün yaşayış yeri, komandaların düzülməsi üçün sahə, təsərrüfat zonası, sanitar qovşaqları və dayanacaq yerləri nəzərə alınmalıdır.

4.3. Yaşayış zonasında çadırlar sıra ilə qurulmalıdır. Sıralar arasında məsafə 5 m, çadırlar arasında məsafə isə 2,5 m olmalıdır. Hər komandanın qarşısında onun adı yazılan nəqliyyat vasitəsi dayanmalıdır.

4.4. Hakimlər korpusunun yaşayış yerində hakimlərin istirahəti üçün olan çadırlardan əlavə hakimlərin kollegiya və komanda rəhbərləri ilə iclasların keçirilməsi üçün çardağ qurulmalıdır.

4.5. Hakim və iştirakçıların yaşayış yerlərinin arasında üstündə "Gənc xilasedici və yanğınsöndürən" yarışlarının keçirilmə şərtləri, mərhələ yarışları və müsabiqələrinin şərtləri, mərhələlər üzrə informasiya, başlanğıc protokolları, bütün xidməti heyətin yerləşmə sxemi, günün bölünmə planı, düşərgənin iş qaydaları, elanlar və s. asılan məlumat lövhələri qoyulmalıdır.

4.6. Düşərgə yangından mühafizə qaydalarına ciddi riayət olunmaqla qurulmalıdır. Ərazi daimi olaraq tullantılardan və quru otdan təmizlənməlidir. Düşərgənin ərazisində yanğınsöndürmə ləvazimatları asılmalıdır. Düşərgədən 40 m-dək məsafədə tez alovlanan vasitələrlə od qalamaq, çadırların işıqlandırılması üçün açıq odlardan (kibrit, alışqan, şam və s.) istifadə, yanğınsöndürmə vasitələrinin yerləşdiyi əraziyə gedən yolu kəsmək qadağandır.

5. Düşərgənin tibbi təchizatı

5.1. Yarış iştirakçıları daimi tibbi nəzarətdə saxlanmalıdır. Düşərgənin ərazisində və müsabiqələrin keçirildiyi yerlərdə zədəli iştirakçılara ilk tibbi yardım göstərmək üçün tibb işçilərinə xüsusi yer ayrılmalı və zəruri hallarda onların tibb müəssisələrinə aparılmaları üçün təcili yardım maşını ilə təmin olunmalıdır. Yaşayış yerləri və yeməkləri daim həkim nəzarətində olmalıdır.

6. Yarışlarda təhlükəsizliyin təmin olunması

6.1. Yarışlar keçirilən zaman iştirakçıların, hakim və tamaşaçıların təhlükəsizliyi təmin olunmalıdır. Yarışlar vaxtı təhlükəsizliyin təmin olunması üçün əsas məsuliyyəti baş hakim və baş hakimin təhlükəsizlik məsələləri üzrə müavini daşıyır.

6.2. Yarışlarda təhlükəsizliyin təmin olunması tədbirlərinə aşağıdakılar aiddir:

- yarışlar üçün yerin (paliqon), marşrutların düzgün seçilməsi, onların təhlükəsizlik normalarına uyğun hazırlanması və mühafizəsi;

- yarışların keçirilməsi zamanı nizam-intizamın qorunması;

- yangından mühafizə tədbirlərinin təşkili;

- yarışlar zamanı tibbi-profilaktik tədbirlərin təşkili;

- yarış iştirakçıların, hakim və xidməti personalın isti yemək və içməli su

ilə təmin olunması, iştirakçıların istifadə etdikləri su mənbələrinin yoxlanılması və suyun müəyyən olunmuş mənbələrdən gətirilməsi;

- xilasetmə xidmətinin dəqiq işləməsi;

- şəraitdən asılı olaraq təşkilatçıların lazım bildiyi əlavə tədbirlərin keçirilməsi;

- yarış məsafəsinin start və finiş hissəsinin rəngli lent və yazılarla işarələnməsi;

- iştirakçılara təhlükə törədə bilən ərazilərdə xəbərdaredici işarə və yazıların qoyulması.

6.3. Yarışlardan kənar vaxtda yarış iştirakçıların həyat və sağlamlığının təhlükəsizliyinin təmin olunması, iştirakçılar tərəfindən təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət olunması, nizam-intizamın qorunması məsuliyyəti komanda rəhbərlərinin üzərinə düşür.

6.4. Düşərgələrin təşkil olunduğu müddətdə ümumi təhlükəsizliyə Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən təyin olunmuş düşərgə rəhbərləri cavabdehdir.

6.5. Zərərçəkənlərin daşınması vasitələri istisna olunmaqla başqa digər əllə düzələn vasitələrdən istifadə qadağandır. Bütün xüsusi istehsal olunan qurğular yalnız Təşkilat Komitəsi tərəfindən yaradılmış texniki komissiyanın icazəsindən sonra məşqlərdə və yarışlarda istifadə oluna bilər.

7. Nəticələrin hesablanması prinsipləri

7.1. Komandaların distansiyaları keçməsi aşağıdakılar üzrə hesablanıla bilər:

- keçmə vaxtı ilə;
- alınmış cərimələrlə;
- cərimə balları ilə;
- vaxtın cəmi ilə.

Keçmə vaxtı komandanın ən axırncı iştirakçısının finişə çatdığı yekun qiymətidir.

7.2. Komandanın nəticəsi yarışların mərhələlərinin nəticələrinin cəmi ilə hesablanır.

Komandanın tutduğu yer onun nəticələri ilə müəyyən olunur. Əgər komandaların nəticələri bərabər olsa, o zaman ən az cərimə balı toplayan komanda qalib sayılır. Əgər cərimə balları da eynidirsə, o zaman "Axtarış-xilasetmə işi" və "Yaşam marşrutu" adlı müsabiqələrdə Hakimler Kollegiyası tərəfindən ən yaxşı qiymətləri alan komanda qalib sayılır.

7.3. Bir və ya bir neçə mərhələdən çıxarılan komandalar, çıxarılma sırası ilə nəticələri tam hesablanmış komandaların arxasına düzülür.

7.4. Ümumi hesablamada komandaların yeri onların ayrı-ayrı mərhələlərdəki nəticələri ilə müəyyən olunur. Nəticələr bərabər olduğu zaman ən uzun məsafədə olan "Yaşam marşrutu" üzrə ən yüksək bal toplamış komanda qalib olur.

Heç bir bal toplamayan komandalar ümumi hesablamada sonuncu yerdə hesab olunur.

8. Mükafatlandırma

8.1. Ümumi hesablamada I-III yerləri tutan komandalar diplomlarla, iştirakçılar, rəhbərlər, onların müavinləri və tərbiyəçi hədiyyə və diplomla təltif olunur.

8.2. Ayrı-ayrı növlərdə I-III yerləri tutan komandalar hədiyyə və diplomlarla, iştirakçılar, rəhbərlər, onların müavinləri və tərbiyəçi diplomlarla təltif olunur.

8.3. Yarışın Təşkilat Komitəsi ayrı-ayrı mərhələlərdə fəallıq göstərən komandalar və iştirakçılar üçün əlavə mükafatlar nəzərdə tutmalıdır.

9. Komandaların maliyyələşdirilməsi

9.1. İştirakçıların yarışın keçirildiyi əraziyə gediş gəlişləri, lazımi əşyalarla təmin olunması və yarış ilə bağlı bütün xərcləri əhatə edən xərclər smetası Təşkilat Komitəsi tərəfindən hazırlanır.

10. Ərizələrin qəbulu

10.1. Ərizələr (Əlavə 3) yarışın başlanmasından ən azı 15 gün əvvəl, aşağıda göstərilmiş ardıcılıqla təqdim olunmalıdır:

- məktəbdaxili-seçmə yarışlarda sinif rəhbəri tərəfindən məktəb direktoruna;
- rayon yarışlarında məktəb direktoru tərəfindən yerli təhsil şöbələrinə;
- zona yarışlarında yerli təhsil şöbələri tərəfindən Fövqəladə Hallar Nazirliyinin regional mərkəzlərinə;
- Ümumrespublika yarışlarında Fövqəladə Hallar Nazirliyinin regional mərkəzlərindən – Təşkilat Komitəsinə.

10.2. Komandanın rəhbəri yarışa gələrkən Mandat Komissiyasına aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidir:

- vahid formada sağlamlıq haqqında arayış; (Əlavə 4)
- komandanın göndərilməsi barədə təhsil müəssisəsinin əmrindən çıxarış;
- komandanın rəhbəri, onun müavininin və tərbiyəçinin şəxsiyyət vəsiqəsi, ezamiyyə vəərəqi;
- iştirakçıların şəxsiyyətini təsdiq edən sənəd (doğum haqqında şəhadətnamə və ya şəxsiyyət vəsiqəsi);
- iştirakçının müvafiq təhsil müəssisəsində təhsil aldığı təsdiq edən sənəd;
- iştirakçının valideyninin razılığını təsdiq edən sənəd.

Əlavələr:

1. Yarışların nümunəvi proqramı
 2. Komandanın təchizat siyahısı
 3. Ərizə
 4. Vahid formada sağlamlıq haqqında arayış
-

Yarışların nümunəvi proqramı

Yarışların konkret proqramları Təşkilat Komitəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir. Yarışların səviyyəsindən asılı olaraq, aşağıdakı müsabiqələr keçirilə bilər:

1. “Maneələr zolağı”
2. “Kombinəedilmiş yanğın estafeti”
3. “Axtarış - xilasetmə işi”
4. “Yaşam marşrutu”
5. “Çöl şəraitində yaşayış”
6. “Müsabiqə proqramı”

Bundan əlavə, yarış proqramına ekskursiyalar, mədəni-əyləncəli tədbirlər, futbol, voleybol, basketbol və s. üzrə dostluq görüşləri də əlavə edilməlidir.

Məktəbdaxili yarışlara 3-dən az olmayaraq yarış, 2-dən az olmayaraq müsabiqə proqramı daxil edilməlidir.

Rayon yarışlarına 4-dən az olmayaraq yarış, “Axtarış - xilasetmə işi” və “Müsabiqə proqramı” daxil edilməlidir.

Zona və ümumrespublika yarışlarının proqramına 6 növ müsabiqə və “Kombinəedilmiş yanğın estafeti” də daxil olmalıdır.

Növlər üzrə yarışların keçirilmə qaydaları

1. “Maneələr zolağı”

Bu yarışda 5 nəfərdən ibarət komanda iştirak edir. Ən az vaxt sərf etməklə ən çox bal yığan iştirakçı qalib olur (1 bal = 30 san.). Nəticələr bərabər olduqda isə qaliblər cərimə ballarının azlığına görə seçilir. Cərimələr və cərimə balları 1-ci cədvəldəki kimi müəyyən olunur.

İştirakçılar starta 10 dəqiqə qalmış öz yerlərini tuturlar. Onlar idman formasında olmalıdırlar, dirsəklər və dizlər örtülü olmalıdır, brezent əlcək, idman ayaqqabısı geyinməlidirlər.

“Maneələr zolağı” yarışının mərhələləri

1.1. “Kəpənək”

Yuxarıdakı ipdən tutmaqla aşağı horizontal ipdən keçmək. Yuxarı ipin ucları 1,5-2 m hündürlükdə olan dirəyə bərkidilməlidir.

1.2. “Hörümçək toru”

Bir-birlərinə birləşməyən horizontal, vertikal iplərdən keçmək.

1.3. Horizontal iplərdən keçmə. Mərhələnin uzunluğu 15-20 m-dir.

Maneələri əl və ayaqların köməyi ilə keçmək.

1.4. İpin köməyi ilə yoxuşu çıxmaq (düynülərlə özünü sığorta)

1.5. İpin köməyi ilə enişi düşmək. (düyünlərlə özünü sığorta)

1.6. Dar cığırda hərəkət.

Məsafənin uzunluğu 10 m-dir. Cığırın eni 60 sm, hündürlüyü 40 sm olmalıdır.

Cərimələr:

Yan dayaqları və yuxarı plankaları vurub salmaq

-1 bal

Hazırkı mövqedə 5 səhvdən çox olanda cərimələnir

1.7. Çadırın yığılıb sökülməsi

Startdan sonra komanda çadırı sökməli, bükməlidir. Finişdən əvvəl çadırı qurmalıdır. Komandaya səhvlərini düzəltmək üçün 30 san vaxt verilir, bundan sonra isə cərimə olunurlar.

Buraxdığı səhvlərə görə

Cərimələr: Çadırdakı əzidlər

-1 bal

Çadırın ümumi ayrılığı

-2 bal

Cədvəl 1

№	Səhvlər və pozuntular	Səhvlərin aid olduğu mərhələlərin № -si
Cərimə - 1 bal		
1	Kontrol xətti taptalama	1- 3,5
2	Torpağa 1 ayaqla toxunma	2,4
Cərimə- 3 bal		
1	Bir mərhələdə iki iştirakçı	1 - 5,8 – 10
2	Pozulma	3
Cərimə- 5 bal		
1	Düşmə, yığılma	1 – 5

Komandanın təyin olunmuş vaxtı ötüb keçməsi cərimələnir. Cərimə vaxtı verilmiş vaxtdan 10-30 saniyə intervalında keçildikdə müəyyən olunur. Komandaların nəticələri bərabər olarsa, ən az cərimə balı olan komanda qalib sayılır.

2. “Kombinə edilmiş yangın estafeti”

Estafetdə komandanın 7 üzvü iştirak edir. Bütün vəsait və alətlər yarışın başlanmasına qədər meydana düzülür.

Estafeti başlayarkən iştirakçılar aşağıdakı normativlərə əməl etməlidirlər:

Start xəttinə 3 ədəd yanğınsöndürən (ОП-5) qoyulur və 1 №-li iştirakçı 15 m məsafəni qət etməklə, yanğınsöndürənləri bir-bir qeyd olunmuş xəttin üzərinə qoyaraq estafeti 2№-li iştirakçıya verir.

2 №-li iştirakçı 25 metr məsafəni qət etməklə taxta hasarı aşaraq, taxta tirin (bum) üzərindən keçərək estafeti 3№-li iştirakçıya verir.

3 №-li iştirakçı özündən 5 metr aralıda yerləşən döyüş paltarını geyinərək, estafeti avtosisterninin yanında dayanmış 4№-li iştirakçıya verir.

4№-li iştirakçı avtosisterninin yanında qoyulmuş “B” lüləli təzyiq şlanqı ilə (təzyiq 4 atmosferdə olmalıdır) 10 metr məsafədə xüsusi dirəklər üzərində qoyulmuş topları vurub salmalıdır. Axırncı top vurulub salındıqdan sonra 4 №-li iştirakçı estafeti avtosisterndən 20 metr aralıda dayanmış 5, 6, 7 №-li iştirakçılara verir.

5 və 6 №-li iştirakçı 7 №-li iştirakçıni əlləri üzərində 25 metr məsafədə yerləşən finiş xəttinə qədər aparmalıdırlar.

Estafetin keçirilməsi üçün meydanda 2 m eni, 100 m uzunluğu olan 2 dənədən az olmayaraq qaçış zolağı olmalıdır;

Qaçış zolağında aşağıdakılar olmalıdır:

- uzunluğu 10 m və diametri 52 mm olan 1 təzyiq şlanqı;
- 80 sm hündürlüyü, 8 m uzunluğu, 18 sm eni olan taxta tir (bum);
- hündürlüyü 1,7 m, eni 2 m olan hündür hasar;
- bir komplekt döyüş paltarı;
- 3 ədəd yanğınsöndürən.

Estafetin qiymətləndirilməsi komandanın göstərdiyi vaxtla hesablanır. Bu bal yalnız bütün mərhələləri lazımı qaydada yerinə yetirən komandaya verilir.

3. “Axtarış - xilasetmə işi”

Komandanın tərkibi 6 iştirakçıdan ibarətdir. İştirakçılar meydançaya rəhbərsiz gedirlər.

Starta 1 saat qalmış komandanın kapitanı əməliyyat qaydasında komandanın hazırlığı haqqında məlumat verir.

Startdan əvvəl komandalar start qabağı yoxlamadan keçir. Bu zaman aşağıdakılar yoxlanılır:

- siyahı üzrə şəxsi və qrup üçün minimal dərman qutusu;
- poliqonun sərhədlərini bilmək (hakimlərin seçimi ilə istənilən iştirakçı);
- qəza vəziyyətində komandanın hərəkəti (kapitan);

Hər hansı bir əşyanın yoxluğunda (siyahı üzrə), poliqonun sərhədlərini, qəza vəziyyətində necə hərəkət etməli olduğunu bilməməsinə görə komanda Cədvəl 2-ə uyğun olaraq cərimələnir və nöqsanları aradan götürdükdən sonra starta buraxılır. Bu halda start gecikdirilmir. Yoxlama startdan 10 dəqiqə qabaq olur.

Startda komandalara mərhələlərin keçirilməsi ardıcılığı qeyd olunan marşrut kartı verilir.

Digər mərhələlərə keçid, tapşırıqların yerinə yetirilməsi komandanın ən axırncı iştirakçısının gəlməsindən sonra başlayır. Bəzi mərhələlərdə komanda qruplara bölünə bilər.

Qalib mərhələlərdə toplanan balların çoxluğu ilə seçilir. Ballar bərabər olduğu zaman startdan əvvəl prioritet sayılan mərhələlərdə ən çox bal toplayan komanda qalib gəlir.

Komandalara əlavə ləvazimatlardan da istifadə etməyə icazə verilir. Bu ləvazimatlar haqqında startdan əvvəl hakimə məlumat verilməlidir.

Distansiyalarda komandalar “Çöl şəraitində yaşayış” yarışına daxil olan tapşırıqları yerinə yetirir.

Cədvəl 2

Nö	Qayda pozuntusu	Cərimə balları
1	Səhv cavab	1
2	Hər hansı bir ləvazimat olmadıqda	1

“Axtarış - xilas etmə işi”nin mərhələləri və yarış növləri

3.1. Kimyəvi təhlükəli maddələrin sızması nəticəsində yaranan qəza bölgəsində fəaliyyət **maksimal 26 bal**

Hakimin təhlükə haqqında məlumatını aldıqdan sonra komanda vəziyyəti qiymətləndirir, nəfəs orqanlarının qorunması üçün əlaltı vasitələrdən istifadə edərək yoluxma zonasından çıxır.

Cərimələr:

<i>yoluxma zonasından düzgün olmayan çıxışı seçmək</i>	<i>-2 bal</i>
<i>nəfəs yollarının qorunması üçün istifadə olunmuş əlaltı əşyaların su ilə isladılmaması</i>	<i>-2 bal</i>
<i>ağız və ya burun açıq qaldıqda</i>	<i>-2 bal</i>

İlk tibbi yardımın göstərilməsi, nəql əşyasının hazırlanması və zərərçəkmişin bölgədən vaxtında çıxarılması **maks. 30 bal**

Komanda iştirakçıları hakimlərdən üzərində tapşırıqlar yazılan kartları götürürlər. Kartda nəzəri suallarla bərabər zədənin növü də yazılır. İştirakçılar nəzəri suallara cavab verməklə yanaşı zədələnmiş şəxsə ilk tibbi yardım göstərməlidirlər. Sonra iştirakçılar əlaltı materiallardan istifadə etməklə xərək (nosilka) düzəldərək zərərçəkmiş bölgədən çıxarmalıdırlar.

Cərimələr:

<i>əlaltı materiallarla sarğı etməyi bacarmamaq</i>	<i>-1 bal</i>
<i>dərz bağı (jqut) bağlayarkən səhv hərəkət</i>	<i>-1 bal</i>
<i>sarğı lövhəcini düzgün yerləşdirməmək</i>	<i>-1 bal</i>
<i>nəqlin düzgün təşkil olunmaması</i>	<i>-3 bal</i>

zərərçəkmişin xərəkdən düşməsi və ya xərəyin sınması -5 bal

3.2. Suda zərərçəkmişə ilk tibbi yardımın göstərilməsi **maks. 10 bal**

Komanda suda batmış zərərçəkmişə ilk tibbi yardım göstərməlidir.

Cərimələr:

ağız boşluğunun müayinə olunmaması - 1 bal

zərərçəkmişin nəfəs yollarından suyun çıxarılmaması - 1 bal

tibbi yardım zamanı ardıcılığın gözlənilməməsi -1 bal

süni nəfəsin verilməsində və ürəyin masajında səhv hərəkət -1 bal

zərərçəkmişin isindirilməməsi -1 bal

3.3. Yol hərəkəti qaydalarına əməl olunmasında irəliləyiş **maks. 10 bal**

Komanda yol hərəkəti qaydalarına əməl etməklə göstərilən marşrut üzrə hərəkət edir. İştirakçılara velosipedçilər və piyadalar haqqında suallar (kartlarda) da verilə bilər.

Cərimələr:

testdə yanlış cavab -1 bal

piyadaların yol hərəkət qaydalarını pozması -2 bal(hər birinə)

Burada iştirakçılara verilən tapşırıqların öhdəsindən gəlinməsi üçün aşağıdakı oriyentir növləri verilir:

legenda üzrə hərəkət;

komanda xəritəsiz göstərilən azimut, məsafə, relyef, kontrol məntəqəsindən keçməklə “legenda” üzrə hərəkət edir.

Cərimə:

göstərilən marşrut üzrə hərəkətdə hər qeyd olunmayan kontrol məntəqəyə görə -4 bal

Komanda ərazidə qurulan, xəritədə göstərilməyən kontrol məntəqədən keçməklə xəritədə qeyd olunmuş marşrut üzrə hərəkət edir, onları komposter vasitəsilə qeyd edir və ya şifrələyir.

Cərimə:

hər qeyd olunmamış kontrol məntəqəyə görə -4 bal

Yuxarıda qeyd olunanlarda ən yüksək nəticə kontrol məntəqələrinin qeyd olunması ilə ölçülür.

4. “Yaşam marşrutu”

Yarışda komandanın rəhbəri , müavini və tərbiyəçinin rəhbərliyi altında bütün komanda - 7 iştirakçı iştirak edir.

Yarış marşrut üzrə tapşırıqın yerinə yetirilməsi kross - qaçış kimi keçirilir. Startda komandalara marşrut kitabçası verilir. Orada mərhələlərin keçilmə

ardıcılığı, tapşırığın yerinə yetirilməsi, kontrol vaxt və s. barədə məlumatlar yazılmalıdır.

Marşrutun ayrı-ayrı ərazilərdə komandaya özlərinin müstəqil həyata keçirməsi üçün tapşırıqlar da verilə bilər (rəhbər olmadıqda). Bu zaman komandanı vasitəçi - hakim (rəqib komandanın rəhbərinin müavini) müşayət edə bilər.

Əlavə 1-ə uyğun olaraq komanda və iştirakçıların təchizatı verilən tapşırığın şərtlərinə uyğun olaraq bəzi alətlərin istifadəsi qadağan oluna bilər. Komandaya əlavə vasitələrdən istifadə etməyə icazə verilir (əgər bu qaydalara zidd deyilsə). Bu alətlər barədə startdan əvvəl məlumat verilməlidir ki, bu baş hakimin təhlükəsizlik üzrə müavini tərəfindən istifadəyə buraxılsın.

Qalib bütün distansiyalarda tapşırıqların yerinə yetirilməsində ən yüksək balın yığılması ilə müəyyən olunur. Əgər ballar bərabər olarsa prioritet sayılan yarışlarda ən yüksək bal toplayan komanda qalib gəlir. Bu barədə komandaya startdan qabaq məlumat verilir.

Startdan qabaq komanda aşağıdakı startqabağı yoxlamadan keçir:

- siyahı üzrə şəxsi və qrup təchizatı, dərman qutusu;
- poliqonun sərhədlərinin müəyyənləşdirilməsi (hakimlərin seçimi ilə istənilən iştirakçı);
- qəza vəziyyətində komandanın nə etməsi (kapitan).

Komandanın poliqonun sərhədlərini və ya qəza vəziyyətində nə etməyi bilməməsi zamanı komanda 3-cü cədvələ əsasən cərimələnir və bütün bu nöqsanları aradan qaldırıdıqdan sonra starta buraxılır. Bu halda isə start saxlanılmır. Startqabağı yoxlama starta 10 dəqiqə qalmış keçirilir.

Komanda mərhələlərə tam heyətdə buraxılır. Mərhələlərdə cərimələr 4-cü cədvələ əsasən aparılır.

Cədvəl 3

	Qayda pozuntusu	Cərimələr (balla)
	Səhv cavab	1
	Hər hansı bir ləvazimat olmadıqda	1

“Yaşam marşrutu” üzrə yarışlar üçün mərhələ və tapşırıqlar Obyektin horizontal tərəflərinin və ya azimutun müəyyənləşdirilməsi

maks. 5 bal

Komanda kompasın köməyi olmadan göstərilən obyektin şimala və ya azimuta olan istiqamətini müəyyənləşdirir. Kapitan nəticəni marşrut kartına yazır və hakimə təqdim edir:

Cərimə:

birinci 10⁰-ni çıxmaq şərtilə hər 10⁰-də olan səhv

1 bal

Azimet üzrə hərəkət

Gedişin uzunluğunu və azimutu alıb komanda göstərilən nöqtəyə doğru hərəkət edir. Finişə çatdıqda kapitan marşrut boyu nişanların nömrəsini marşrut kartına yazıb hakimə təqdim edir.

Cərimə:

<i>məsafənin uzunluğunun 5%-i qədər olan xətalər cərimə olunmur</i>	
<i>5-10%-ə qədər səhv</i>	<i>-2 bal</i>
<i>10-15% qədər səhv</i>	<i>-4 bal</i>
<i>15%-dən yuxarı</i>	<i>-5 bal</i>

Verilmiş istiqamətdə hərəkət.

Komanda kontrol məntəqələrdən göstərilən qaydada keçməklə marşrutu xəritədə verilmiş istiqamətdə davam etdirməli, onların şifrələrini marşrut kartına daxil etməlidir.

Cərimələr:

<i>hər qeyd olunmamış kontrol məntəqəsi üçün</i>	<i>-4 bal</i>
<i>kontrol məntəqələri keçmə ardıcılığının pozulması</i>	<i>-10 bal</i>

Legenda üzərində hərəkət.

Komanda kontrol məntəqəsindən keçməklə marşrutu hakim və ya iştirakçılar tərəfindən təsvir olunmuş qaydada dəf etməlidir.

Cərimə:

<i>hər qeyd olunmamış kontrol məntəqəsi üçün</i>	<i>-4 bal</i>
--	---------------

Qeyd olunmuş marşrut üzrə hərəkət.

Komanda yaxınlıqla qurulan, xəritədə qeyd olunmayan kontrol məntəqəsindən keçməklə onları şifrələyir və ya komposterlə qeyd etməklə müəyyənləşdirir.

Cərimə:

<i>hər qeyd olunmamış kontrol məntəqəsi üçün</i>	<i>-4 bal</i>
--	---------------

4.1. Kartlarda topoqrafik işarələrin müəyyənləşdirilməsi **maks. 5 bal**

Komanda üzərində topoqrafik işarələr olan kartlar alır və onları müəyyənləşdirir.

Cərimə:

<i>səhv cavab</i>	<i>-10 bal</i>
-------------------	----------------

4.2. Fəlakət signalı **maks. 6 bal**

Komanda hakim tərəfindən göstərilmiş beynəlxalq sistem kodlu qəza signalını öz əlaltı vasitələrindən və ləvazimatlardan istifadə etməklə təsvir edir.

Cərimə:

<i>işarə zəif görünürsə</i>	<i>-10 bal</i>
<i>işarə səhv qoyulubsa</i>	<i>-5 bal</i>

4.3. İnformasiyanın məsafədən ötürülməsi **maks. 5 bal**

Komanda və ya iştirakçı informasiyanı məsafədən hər vasitə ilə ötürür.

Cərimə:

informasiya qəbul olunmasa -5 bal

informasiya təhriflərlə qəbul olunubsa -3 bal

4.4. İlk tibbi yardımın təşkili **maks. 15 bal**

Komanda aldığı informasiyaya əsaslanaraq xəstəliyin diaqnozunu və ya zədənin xarakterini müəyyənləşdirərək “zərərçəkmişə” ilk tibbi yardım göstərir:

Cərimə:

diaqnozun səhv qoyulması -10 bal

əlalət vasitələrlə sarğının qoyulması qaydasını bilməməsi -3 bal

dərz bağının bağlanması zamanı səhv hərəkət -1 bal

sarğı lövhəsinin düzgün qoyulmaması -1 bal

4.5. Əlalət vasitələrdən istifadə etməklə su hövzəsindən keçid **maks. 20 bal**

Komanda əlalət vasitələrdən istifadə etməklə üzücü vasitə düzəldərək su səddini keçir.

Cərimə:

çantada yaş əşyalar (hər iştirakçı üçün) -1 bal

4.6. Su səddini iplə keçmək **maks. 40 bal**

Aşağı ipin üzərində hərəkət edib yuxarı ipdən yapışmaqla o biri sahile keçmək

4.7. Asılıqan keçid **maks. 40 bal**

Komanda hakimin təyin etdiyi koridordan istifadə etməklə (komanda özü asdığı və ya hakimin təyin etdiyi asılıqandan istifadə edə bilər) o biri sahile keçirərək tapşırığı yerinə yetirir. Çantalar iştirakçılardan ayrı keçirilməlidir.

4.8. İpdən istifadə etməklə yoxuşu qalxmaq **maks. 30 bal**

(düyünlərdən tutmaqla özünü sığorta etmək)

4.9. İpdən istifadə etməklə enişi enmək **maks. 60 bal**

(düyünlərdən tutmaqla özünü sığorta etmək)

Komanda tapşırığı yerinə yetirmək üçün hakim tərəfindən göstərilən koridor variantdan istifadə edir.

Cədvəl 4

No	Qayda pozuntusu və səhvlər	Cərimələr (balla)
	Kontrol xətti tapdalama	1

	Düyünün düzgün bağlanmaması	2
	Özünü saxlamaqla mərhələdən düşmə	3
	2 nəfər 1 mərhələdə	3
	Özünü sığortanın olmaması və ya pozulması	3
	Yıxılmaq	5

“Yaşam marşrutu” və digər distansiyalarda istiqaməti təyin etmək üçün şəxsi topoqrafik xəritə, ratsiya, mobil telefon və digər texniki əlaqə vasitələrindən istifadə etmək qadağandır.

5. “Çöl şəraitində yaşayış”

Bu yarış növü komandanın xüsusi tapşırıqlara əməl etməsindən, düşərgəni və mətbəxi səliqəli saxlamasından, qayda-qanuna, gigiyena qaydalarına əməl etməsindən ibarətdir.

Bu yarışların açılışından sonuna qədər davam edir. Bu mərhələ aşağıdakı göstəricilərlə qiymətləndirilir:

- düşərgənin vəziyyəti (düzgün qurulması, təmizliyi, çadırların qurulması, çantaların saxlanması, paltarların qurudulması və s.);
- mətbəxin vəziyyəti, ərzaqların qorunması (mətbəx avadanlığı, yanacaqın qorunması: yanğın təhlükəsizliyinə əməl olunması, qabların təmizliyi, yeməklərin menyusu və s.);
- düzgün davranış qaydalarına əməl olunması;
- gigiyena qaydalarına əməl olunması.

Baxış hakim briqadası tərəfindən gündə 2 dəfədən az olmayaraq keçirilir. Gün ərzində kobud səhvlərə (dələduzluq, savaşımaq və s.) yol verən komanda oyundan kənarlaşdırılır.

Yarışların keçirildiyi dövrdə ən az cərimə balı olan komanda qalib gəlir.

6. “Müsabiqə proqramı”

6.1. Komandaların təqdimatı

Komanda istənilən formada (nəsr, şer, mahnı, pantomima və s.) 10 dəqiqə ərzində özünü təqdim edir.

<i>Qiymətləndirilir:</i>	<i>kütləvilik</i>	<i>-8 bala qədər</i>
	<i>orjinallıq</i>	<i>-5 bala qədər</i>
	<i>müsabiqənin mövzusunə</i>	
	<i>uyğunluq</i>	<i>-5 bala qədər</i>
	<i>bədii ifanın keyfiyyəti</i>	<i>-15 bala qədər</i>

6.2. Hərbi vətənpərvərlik haqqında mahnı müsabiqəsi

Komanda hərbi vətənpərvərlik mövzusunda mahnı ilə çıxış edir.

<i>Qiymətləndirilir:</i>	<i>orijinallıq</i>	<i>-5 bala qədər</i>
	<i>müsabiqənin mövzusunə</i>	
	<i>uyğunluq</i>	<i>-5 bala qədər</i>
	<i>bədii ifanın keyfiyyəti</i>	<i>-15 bala qədər</i>

6.3. Divar qəzeti müsabiqəsi

Divar qəzeti Hakimler Kollegiyasının verdiyi kağızda (1 dənədən artıq olmayaraq 879 x 540 mm ölçülü vatman kağızı) tərtib olunur. Komandanın tərkibi 4 iştirakçıdan ibarətdir. İş müddəti 3 saatdır. Qəzetin 30%-i mətn təşkil etməlidir. Bundan əlavə komanda özü ilə gətirdiyi materialdan da (fotoşəkil, açıqca və s.) istifadə edə bilər.

Komandanın özü ilə gətirdikləri məlumatları yalnız "Komandanın tarixi" bölümündə istifadə etməyə icazə verilir.

Qəzətdə aşağıdakı bölmələr işıqlandırılmalı və qiymətləndirilməlidir:

<i>komandanın tarixi</i>	<i>-16 bala qədər</i>
<i>yarış haqqında reportaj</i>	<i>-10 bala qədər</i>
<i>yarıqlar barədə tənqidi materiallar</i>	<i>-10 bala qədər</i>
<i>sərbəst mövzu(hər hansı bir</i>	
<i>FH haqqında)</i>	<i>- 10 bala qədər</i>
<i>yerinə yetirilən işin keyfiyyəti</i>	<i>-15 bala qədər</i>

6.4. Aşpazların müsabiqəsi

Müsabiqədə komandalardan 2 nəfər iştirak edir. Müsabiqə "Yaşam marşrutu"nda keçirilir. Konservləşdirilmiş ərzaq və yarımfabrikatlardan istifadə etmək qadağandır.

Qiymətləndirmə üçün 3 nəfərlik 2 növ yemək hazırlanır.

Qablar və ocaq ləvazimatları komandaya məxsusdur.

Qiymətləndirmə:

<i>dadı</i>	<i>-15 bala qədər</i>
<i>estetik görünüş</i>	<i>-5 bala qədər</i>
<i>orijinallıq</i>	<i>-5 bala qədər</i>

Komandaların ümumi nəticəsi hər 4 müsabiqədə olan nəticələrin cəmi ilə hesablanır.

Müsabiqə zamanı ən çox bal toplayan komanda qalib gəlir.

Komandanın rəhbəri və onun müavini bu müsabiqədə iştirak etmir.

“TƏSDIQ EDİRƏM”

imza M.Y
 “ ” _____ 200

Ə R İ Z Ə

_____ komandasının
 təhsil müəssisəsinin adı (sinif)

“Gənc xilasedici və yanğınsöndürən” _____ yarışlarında iştirakı üçün
 (məktəb, rayon, zona və Ümumrespublika)

İŞTİRAKÇILARIN SİYAHISI

№	İştirakçıların S.A.A. (komandanın rəhbəri, müavini və tərbiyəçi daxil olmaqla)	Doğum tarixi (tam şəkildə)	Ünvan, telefon,	məktəb, rayon, zona və Ümumrespublika yarıqlarındakı göstəricisi
1				
2				
3....				

Komanda rəhbəri _____
 (S.A.A tam şəkildə, imzası)

Komanda rəhbərinin müavini _____
 (S.A.A tam şəkildə, imzası)

Təhsil müəssisəsinin ünvanı: _____
 (poçt indeksi yazılmaqla tam ünvan)

Komanda rəhbərinin mobil telefonu _____

Telefon (faks) _____

“ ” _____ 200_

Məsul şəxsin imzası

M.Y

“TƏSDİQ EDİRƏM”

imza _____ M.Y
 “ _ ” _____ 200_

ARAYIŞ

_____ komandasının
 təhsil müəssisəsinin adı (sınıf)
 “Gənc xilasedici və yanğınsöndürən” _____ yarışlarında iştirakı üçün
 (məktəb, rayon, zona və Ümumrespublika)

№	İştirakçıların S.A.A.	Doğum tarixi	Həkimin vizası,
1			
2			
3...			
6			
7...			

Yarışa buraxılan uşaqların ümumi sayı _____

Həkim _____
 (S.A.A tam şəkildə, imzası)

Tibb müəssisəsinin möhürü

Komanda rəhbəri _____
 (S.A.A tam şəkildə, imzası)

Komanda rəhbərinin müavini _____
 (S.A.A tam şəkildə, imzası)

Təhsil müəssisəsinin ünvanı: _____
 (poçt indeksi yazılmaqla tam ünvan)

Telefon (faks) _____